

POČÍNAJÍ SE KNIHY PRÁV JIEHLAVSKÝCH,
PŘÍLEŽICIE ZVLÁŠTĚ MĚSTU NA HORÁCH KUTHNÁCH
I K HORÁM TUDIEŽ, VYDANÁ OD MUŽÓV MÚDRÝCH
A POTVRZENÁ OD NAJJASNĚJŠÍCH KNIEŽAT A PÁ-
NÓV, PANA VÁCLAVA, KRÁLE ČESKÉHO, A PANA
PŘEMYSLA, SYNA JEHO, TEHDY MARKRABÍ MORAV-
SKÉHO A RAKOUSKÉHO, ŠTÝRSKÉHO A KORUTAN-
SKÉHO VÉVODY, JICHŽTO LISTOVÉ TÝCHŽ PRÁV
NA POTVRZENIE TITO JSÚ, A NAJPRVE LIST PANA
VÁCLAVA TENTO JEST:

Ve jméno božie amen. My Václav, božie milostí král český a mar-
krabie moravský, všem přítomný list opatrujícím zdravie na věky.
Poněvadž královské duostojenstvie a počestnost tiem pilnějie svým
věrným přítomna býti dlužna jest, čím rozdielnějie nad jiné, jimž spravo-
vámie i výsost zemského panovámie jest nadána, světle stkvie se duosto-
jenstvie jménem i ctí, z toho my, kteříž naše věrné vyvarovati chceme
z škod a z nejistot těžkých, z plnosti milosti naše a přiezně naše ku paměti
chceme býti věčné tak živým jakožto živúcím, že my královskú mocí naši
a svobodnú vuolí milým měšťanom našim v Jiehlavě i horníkóm, kdež-
koli v království našem bydlejícím, každým i všem, svobod i ustanovení
i také práv podepsaných, skrze něžto poklid i obecní užitek jich i pokoj
umienili sme opatřiti, jim nicméně i jich dědicóm, náměstkóm i potomním
královskú opatrností a veselím puojčujeme, dopúštieme i potvrzujeme.
Nad to, poněvadž my milému synu našemu Přemyslovi kniežetstvie dali
sme, řečené měšťany i horníky naše jemu otcovsky dáváme a k milostí
jeho duostojenstvie zvláštneho milovámie žádostí věrně a královsky
z ruky v ruku poručili sme k zachovávámí, a na těch všech věcí potvrzenie
a zachovámie budúcie přítomný list pečeti naše ohradú kázali sme po-
tvrđiti.

Ď DRUHÝ LIST POTVRZENIE SVOBOD A PRÁV
HORNÍKÓV VŠECH PANA PŘEMYSLA, SYNA JEHO,
TEHDY MARKRABIE MORAVSKÉHO, JEST TENTO :

My Přemysl, boží milostí markrabie moravský, k královskému dobrovolenství a přiezni otce našeho, najosviecenějšího krále českého, při svých věrných měšťanech i horníciích i jiných královské velebnosti a duostojenství službu činících jeho vuole ovšem umienili sme poslúchatí a přítomný list pečeti naše ohradú kázali sme znamenati.

[I] Protož aby milost a svoboda velebnosti královské skrze některé všetečné neměla útisku a přerušenie, spolu s synem naším chceme a prikazujem pod zachováním milosti naše i královstvie, aby nižádný z pánov, šlechticov neb rytiečov nebo popravcov nebo dvořan královstvie našeho kterého všetečenství nebo násilé učiniti nesměl v kterém městě našem, aniž na kterého člověka útoku čiň ani jímaj, ani v kterém jeho skutku překážej bez odpuštění a vědomie súdece města a přísěžných.

[II] A kteřížkolivěk měštěné a horníci měli by lidi podsědky a zbožie kromě města nebo vnitř, nižádné od nich súdece kraje a úředníci nemějte súdné moci ani které právo země; pakli o kterém měštěninu neb o kterém člověku měštěniná mají nětco žalovati, před súdci a súdem města žalujte, jako jiní lidé spravedlnosti vyhledávajice.

[III] A jestliže někto z měšťan některému pánu nebo rytieři zbožie svého nebo kúpi puojčil by pod úmluvú některého dne nebo času před přísěžnými nebo jinými šlechtnými muži [!], a jestliže řečený pán nebo rytieř ten den nebo čas nezaplatil by, tehdy mohl by ten měštěnin toho pána nebo rytieře nebo šlechtice kteréhokoli svobodně pro své dluhy stavovati.

[IV] Viece chceme a prikazujeme, aby, cožkolivěk súdece a přísěžní města našeho s přísěžnými horníkov pro dobré obecnie zřiedili a ustanovili by, bez přerušenie ode všech zachováno bylo.

[V] Nicméně chceme a prikazujeme přísnějie zachovati : jestliže by někto z měšťan učinil vraždu nebo jiné prohřešenie mrzké kterékoli, aby ani komorník náš ani popravce ani který z úředníkov našich ani súdece města nebo přísěžní na zbožích jeho tak mohvitých jako nemohvitých nikterého nečinili násilé, ačkolivěk vinný utekl by, ale žena jeho s dědici věcí jeho pokojně požívaj.

¶ POČÍNAJÍ SE PRÁVA MĚSTSKÁ HORNÍKÓV
OT MUŽÓV MŮDRÝCH NALEZENÁ, JICHŽ JEST TOTO
KAPITOLA PRVÁ.

[1] Z slavných kniežat milosti a dobrovolnosti, pánov našich, totižto krále českého a markrabí moravského, my, přísežní města Jihlavského, ustanovujeme, aby, ktožkolivěk z nás umřel by a ženu ostavil by a dědice, soudce nebo řečník ani kto jiný v sbožie jeho se žádným obyčejem neuvazuj, ale buďte v moci ženy a dědicov.

[2] Pakli žena stav svoj proměnití chtěla by, s raddú učin přátel; toho ač neučinila-li by, sbožie čtvrtý díel toliko obdrží, ač z práva třetinu měla by obdržeti. A na vuoli buď jedné každé ženy nebo panny vdáti se neb vzdržeti, nebo přinucená manželstva řiedko libie se.

[3] Pakli kto umře bez ženy a bez dětí a poručenství svého ne učinil by, všecka sbožie jeho bližniemu dostanú se dědici. [Nemá-li dědice], staň se o věciech jeho tiemto obyčejem: rozděleny buďte na tři strany, z nichžto jedna dostane se za duši jeho, druhá k cest a mostov opravováním, třetie k potřebám města; a to se staň skrze některé přísežné.

[4] Také v kterémžkoli městě někto umřel by vládna rozumem, cožkolivěk o věciech svých zřiedil by před muži viery hodnými nebo přísežnými nebo před svým farářem, pevnoť bude.

[5] Pakli by některý cizí člověk umřel bez poručenství a o věciech svých nic nezřiedil by, přísežní věci jeho a sbožie jeho pod pečetí města přes rok celý schovati kažte; a ač střed času někto z přátel neb z tovarišov jeho s jistými znameními přišel by, sbožie jeho právem města obdržíe. Pakli nižádný v roku celém nepřišel by nebo déle, sbožie jeho rozdělena buďte a staň se s nimi, jakož povědieno jest napřed.

[6] Také hospodář i příchoze, kteréhožkoli pokolenie byl by, svobodnú vuoli měj, kdekoli chtěl by pohřesti se.

[7] Chceme také, aby nižádný člověk cizí proti kterému měštěninu s křižovanci a žertěři svědomie provodil by, ale s muži šlechetnými a viery hodnými dvěma nebo třemi.

[8] Také nižádný s mužem cizím proti kterému měštěninu o dluhy vyvod svědomie, leč nejméně jednoho šlechetného muže tohoto města s sebú měl by pro svého svědomie potvrzenie.

¶ KAPITOLA II. O KÚPIECH NEBO O MIERÁCH.

[9] Přísežní jednoho každého města dlužni jsú o prodajích i kúpiech a mierách i o jiných kterýchkoli potřebách, kteréžto k obecnému dobrému a pokoji příležíe, věrně řediti s súdcovú pomocí. Cožkolivěk zřiedili by dřieveřečeným obyčejem, nižádní jiní se ovšem v to nevměšujte, měniece nebo odpierajíce, a kterúžkolivěk pokutu na ty věci ustanovili by, ta od ustanovenie přestupníkov placena buď.

¶ KAPITOLA III. O UČINĚNÍ, COŽ CHCE Z SVÉHO
KAŽDÉHO ČLOVĚKA ROZUMNÉHO ETC.

[10] Každý člověk rozumu pochopný s zbožím svým podle libosti moci učiniti bude. A ač žena odvolávala by a děti odpieraly by, všakť panství v jeho stane vuoli. Pakli by ženě své před muži šlechetnými dědicstvíe přiznamenal, kteréž německy morgengabe a česky věno slove, toho jemu prodati nebo jinému dáti nebude slušetí. A však jestliže muž nešťěstie připuzením k tak veliké přišel by chudobě, že by nic neměl před rukama, čím by se a ženu i děti krmil, aby žebrati nebyl připuzen, s vědomím přátel ženy řečené dědicstvíe moci bude za čas zavázati, ačkoli žena odmlúvala by.

Opět. Ač který člověk chtěl by jíti na púť svatých, totiž svatého Petra, Pavla, Jakuba nebo jinam, žena jeho, ač chtěla by cestě jeho překaziti, moci bude, slib Jeruzalémský ovšem vyňmúce.

¶ KAPITOLA IV.
O MIERE A VÁZE NESPRAVEDLIVÉ.

[11] Opět chceme, aby ktožkolivěk z mužův nebo z žen s nespravedlivú mierú nalezén byl by, nebo miery ustanovené nedával by suchých nebo mokrých věcí, nebo s nespravedlivým loktem nebo váhú nebo librú, jednu hřivnu dá súdci a přísěžným; a ač druhé nalezén byl by, dá dvě; pakli třetí, ruky zbaven bude, nebo, ji ač vyplatiti chtěl by, dát deset hřiven, z nichžto dva diely dostaneta se súdci, třetí přísěžným. Tak zajisté vinný milosrdenstvie najde.

¶ KAPITOLA V. O OBYČEJI HLEDÁNIE FALEŠNÍKÓV OD MINCMAJSTRA V DOMU NEBO JINDE KDEKOLIVĚK.

[12] Ustanovili sme také, aby nižádný z mincmajstrův nebo někto z lidí v domu kterého měšténina nepřehledával ničehuož ani přehledovati kazoval, jakožto také falešníkóv nebo falešných peněz, aniž také pro takové příčiny do domu vcházej, leč s některým spolusúdcí a s některým přísěžným. Muožeť však, ač nětco takového bylo by, přičiniti stráž, dokovadž súdce nepřišel by a přísěžní. Pakliby mincmajstr nebo někto z jeho proti zpuosobu předepsanému něco z takových v domu nětciem nalezl nebo služebníci jeho, ani viněný ani hospodář v ničemž odpoviedati nebudú. Pakliby kohokolivěk na trhu popadl a přísěžných mieti nemohl by, jednoho šlechtěného člověka nebo dva přijmi, skrze ně stráž osadě, aby nic od sebe neodvrhl zle domněný, nebo nětco jemu přivrženo nebylo skrze jiné, dokavadž súdce nebo přísěžní nebyli by přivoláni. Pakliby v polích nebo v lesiech mincmajstr kohokoli popadl, o němž měl jest zlé domněnie, a přísěžných mieti nemohl by, ale některého šlechtěného muže nebo dva, těmi jemu stráž osad, jakož povědieno jest. Pakli toliko svú čeled měl by při sobě, toho, na něhož sahati chce, do města vésti kaž a od súdce sobě požádaj dvú přísěžnú puojčiti, kteřížto slova jeho vyslyšeli by. A cožkolivěk před pří-

sežnými týž vyznal by, v porušení nebude moci odvoláno býti. A takéž bývaj o každé při, kdyžto přísěžní skrze prosby nětčie přivodie se nebo od súdce posielajú se k přeslyšení některých slibów nebo nětčie slov; a cožkolivěk se slyšeti vyznají a vysvědčie, odvoláno nebude moci býti. Pakli ne povoláni ani požádáni jsúce na trhu nebo v krčmě cožkoli slyšeli by, obžalovaný od nich řeči své před súdem moci bude odvolati. Pakli ohyzdné skutky někde viděli by, jakožto raněnie, kyjování nebo rvánie a vytrhání meče a nože nebo nětco takového, obžalovaný od nich přemožen bude.

¶ KAPITOLA VI.
O FALEŠNÝCH PENIEZÍCH TATO JEST.

[13] Jestliže falešní peniezi u některého poctivého muže nalezeni byli by, a jestliže týž řekl by sobě takové penieze býti dány od někoho nebo od jiného muže, on své pověsti odpoviedaje sám sedmý se lépe vyčistiti moci bude, nežli žalobník mohl by jeho přemoci sám sedmý. Pakli vyznal by se od mincéře takové penieze vzieti, tehdy sám sedmý mincéře lépe přemoci bude, nežli minciěř se sám sedmý moci bude vyčistiti.

¶ KAPITOLA VII. O JEDNOHO TOLIKO SÚDCE USTANOVENÍ V KAŽDÉM MĚSTĚ.

[14] Nám měšťanom příslušetí vidí se, aby v nižádném městě královstvie více nebylo súdcí než jeden, pro svornost a pokoj. A dokavadž někto súdu požívá, by pak před tím přísěžný byl, miesto přísěžného nižádného nebude moci obžalovati. Také ihned, přijma súd, přísahu na svaté věci učiniti má, aby spravedlivého súdu ani pro osoby ani pro dary neporušoval, ale chudému jako bohatému súdil podle zpuosobu práva ustanoveného.

[15] Také v ranném spoluhlúvení prísežní, ač na koho žalovali by, a jestliže súdce v súzení zmeškalý byl by, přísežní nevinni budú, a tak súdce u vině zuostane. Pakli v prošlém času ještě súditi nechtěl by, od přísežných napomenut buď, aby súdil a dosti učinil žalujícím, aby snadnost milosti násilě nepřipravila zápalu hřešícemu. Opět po třetie napomenut buď súdce od přísežných. Ač tehdy súditi nechtěl by, pře k vyššiemu súdci jakožto k komorníku nebo k králi otložena buď, a súdce, ač pro zmeškalo-
lost obžalován byl by, buď to malá nebo veliká byla by pře, súdce pro to tresktán bude.

Opět. Jestliže kto obžalován byl by v ranném potazu, súdce pře spěšností uptej se, a ač takový byl by, že obžalovaný tresktán býti zaslúžil by [penězi], tak zapsán buď; jestliže na hrdlo zaslúžil jest, tak zapsán buď vedle výstupku své ohyzdnosti.

¶ KAPITOLA VIII. O OBYČEJI BRÁNIE VINY.

[16] Kdežkolivěk súdci některá vina buď malá nebo veliká dána byla by, súditiť má vinného, [a] 14te dní když by pominulo, některého z přísežných v přítomnosti vezmi vinu svú; to ač zmeškal by, tej vině nebude dlužen jiné přihromažditi. A tak vždycky před některým z přísežných beř vinu svú.

¶ KAPITOLA IX. O ŽALOBĚ PROTI SÚDCI I O JINÝCH ŽALOBÁCH.

[17] Přihodilo-li by se některému člověku o některém súdci žalobú hnúti v súdu, súdce některého z přísežných polož místo sebe a o každú žalobu odpoviedaj jako jiný člověk. Pakli odpoviedati nechtěl by, přísežní povězte jemu, že jeho o ty věci před súdem větčím chtěli by obžalovati podle slova práva: Ty právo trp, kteréž vynášieš sám.

[18] Všecky žaloby, kteréž bývají kdekolivěk, odvolány mohou býti kromě těch, kteréž před čtyřmi stolicemi nebo lavicemi súdnými jemu prožalují se.

[19] V každé žalobě, v kteréž člověk přistojí slovóm svého řečníka, a otázán jsa od súdce, řekl-li by „to jsú slova má“, žaloba pevná jmiena jest.

[20] A ktožkolivěk na někoho žalobu učinil by o puol hřivny nebo níže, ač pohnán byl by jednu a zapřel-li by, od toho dne za 14te dní zapie-
ránie svého přísahú potvrdí. Pakli vyznal by se, ve 14te dnech uvěřenú věc zaplatí; pakli toho neučinil by, tieže tresktán bude, totižto súdci v puol věrduňku.

[21] A jestliže některá žaloba o dluhy na někoho prožalována byla by, odpoviedající se lépe na kříži vyluviti moci bude, nežli žalobník jeho přemoci mohl by přísahaje.

[22] Jestliže dva žalující spolu běžala by k súdci a žádný nevěděl by, kto z nich první byl by, protož komužkolivěk súdce přistál by, toho žaloba přemuože. Také, ač súdce doma nenalezl by, ale ženu jeho, skrze svědec-
tvie [jejie] najprve žalobu obdrží.

¶ KAPITOLA X. O ZAVÁZANÝCH [DĚDICSTVIECH] DLUHÓM TĚŽKÝM.

[23] Opět. Ač kto z lidí zavázán byl by někomu dluhy těžkými, nemaje odkud platiti kromě dědicstvie svého, a jestliže to dědicstvie zavázal by dřieveřečeným dluhóm před súdem, věřitel je do celého roku a dne držeti bude. A ač dlužník tehdy nevyplatil by zavázaných věcí, tehdy věřitel před súdem, a to ve třech dnech, súdu pořad provolá. A ač po třetiem provolání dlužník tehdy nevyplatil by, súdce dědicstvie to věřiteli před súdem svobodně přiznamená, kterýžto prodati moci bude nebo vyložiti podle povahy předšacované.

[24] Opět. Ač který člověk cizí v některém městě žalobu učinil by o dědicství některé, za tři hřivny rukojmě polož, aby žalobu svou konal. A jestliže pohynul by v při své, nekonaje žaloby, vinen ve třech hřivnách bude.

Opět. Ač kto kromě mezi královských osedlý byl by a v městě našem o dluhy na někoho žalobu hnul by, ve třech dnech staň se jemu spravedlnosti plnost.

Opět. Nižádný dědicství některého zavázati nebo otevzdati není dlužen, jedině před soudci a přísaznými. Pakli by soudce umřel, jiného [maje] v následování, skrze přísazné nicméně [ten], ktož zavázání přijal bieše, ten spravedlivost svou obdrží.

¶ KAPITOLA XI. O OTEVZDÁNÍ DĚDICTVÍ A O ORTELÍCH.

[25] Ač kto druhému před soudem dědicství své právě otevzdal by, přijímač dlužen jest soudci dáti 12te peněz, přísazným tolikéž, písari dva.

[26] Ač kto žalobu svou k přísazným přivedl by a prosí sobě před soudem a přísaznými o předeslané věci, [žalobě jeho] aby dosti stalo se, leč soudce učinil by sobě žalujícímu o všelikterá slova prázdná proti němu opálaná na trhu nebo v krčmě spravedlnosti plnost. Také ač odpovídající bez toho [by] býti nechtěl, poddání mušie býti přísazní a potvrditi přísahú, což svědčí.

A opět. Ač kto z přísazných byl by [tázán] o orteli a ten odložiti do ranného potazu chtěl by, přísahú obdrží, že tu chvíli takového ortele nemohl by naleznúti; z toho k tej přísaze od přísazných nebo od hýbajícího žalobu nebo od soudce ortel s jinými přísaznými v ranném potazu naleznúti připuzen bud.

¶ KAPITOLA XII. O OBYČEJI A ZPUOSOBU PŘÍSAHÁNIE OD PŘÍSEŽNÝCH A O ODPUŠTĚNÍ PŘÍSAHY.

[27] Já přísahú dosáhám, kterúž učinil sem pánu Bohu a panu králi a vám, pane súde, a mým spolupřisazným, že slova ta spravedlivá jsú a pravá.

[28] O přísaze pak, kterážto před soudem býti má, ač z milosti odpustí se, soudci dostane [se] 12te peněz, písari dva od toho, ktož přísahati dlužen bieše.

¶ KAPITOLA XIII. O TOM, JEŠTO NĚMECKY SLOVE ERHOLUNG A ČESKY PRODLENIE POTAZU.

[29] Ve všech přech, kteréžto před súdy jednají se, od svátku narození božieho až po ochtábíech velikonoci, v najbližší den páteční na súdě zavitém má sedáno býti a člověk opětování své při, to což erholunge německy slove a česky prodlenie potazu, mieti moci bude. Čtyři pak pře vynímáme od tejto tvrdosti práva, totižto vraždu, porušení nebo násilé panen, hřiech falše peněz a stříbra, útok na duom, ješto německy heym-suche slove a česky výboj, z nichžto pro každú při, ač člověk přemožen byl by, na život potupen bývá. Pakli která z oněch při na den súdu zavitého k súzení připadla by, viněný při svou súdně moci bude až do dne najbližě následujícíeho odvolati; a opět od toho dne do dne třetieho, v němž nižádného dalšíeho cíle neobdrže, muší nebo milostí smlúvy nebo práva tvrdostí při dokonati. Všecky pře těm podobné týmž právem chceme aby byly konány.

¶ KAPITOLA XIV. O MOCI SVĚDKOV STOJÍCÍCH.

[30] Ač kto z lidí o při některú nebo z viny přísahú s svědky se vyčistiti chtěl by, a ač protivník jeho proti některému z svědkov výmienku

učiniti chtěl by nebo někoho z nich odvrci, to učíň dříve nežli na kříž ruku vložil by; toho ač neučinil-li by, přísahat jeho stane.

¶ KAPITOLA XV.
DE REPREHENSIONE AC RESPONSIONE JURATORUM.

[31] Ač kto z přísěžných v něčem shřešil by anebo vystúpil, před súdci a súdem odpoviedati bude jako jiný člověk, aniž více, nežli vina žádala by, ale s spravdností tresktán buď.

[32] Opět. Nižádný z přísěžných, otázán jsa na vieru svú, ižádnému jinému odpoviedati nenie dlužen kromě panu králi; ale v přech súdných od svého súdce otázán jsa, svědecstvie připuzen bývá vydati.

[33] Opět. Ač kto z přísěžných pro kterúžkolivěk při před súdem přistáti někomu chtěl by jeho přísaze, přidána buďta dva přísěžná stráže, aby slova jeho a způsob jeho vyslyšali a pověděli. A podle jich složení a dokonání slova jeho pevna jmiena buďte.

¶ KAPITOLA XVI.
O TOM, JEŠTO TRESKCE ORTEL.

[34] Ktožkolivěk před přísěžnými a súdem některý ortel vyneseny provolal by, řka, že lepší naleznúti a vésti [chce], a ač neuvedl by, jacížkolivěk nákladové zrostli by na tu při, on zaplatí a nad to staneť svému súdu a súdci v pokutě 6oti šilinkov a každému přísěžnému ve 3oti. A ti šilinkové buďte krátcí.

¶ KAPITOLA XVII.
O OTVOLÁVAJÍCÍEM SE PROTI PŘÁVU A O PŘÍ POČTU.

[35] Komužkolivěk před súdem a přísěžnými hojná spravdnost učiněna byla by a tu potupě odvolal by se neslušně ku panu králi, staneť v pokutě 1oti hřiven. Pakli súdce a přísěžní jemu dosti neučinili by, tehdy svobodně k jinému súdu odvolá se, kdyžto spravdnost byla by jemu odepřiena. Z dříve řečených pak peněz dva díely dostaneta se súdci a třetí přísěžným.

[36] Chceme také, aby nižádný před kterým súdem z více při obžalován nemohl býti, nežli ze tří.

¶ KAPITOLA XVIII.
O DLUŽNÍCÍCH NEMAJÍCÍCH, ODKUD BY PLATILI.

[37] Ač kto jiného o dluhy na súdě obdržal by, nemajícieho, odkud by platil, ač věřitel bez toho býti nechtěl by: súdce vlastní rukú dlužníka jemu daj, kteréhožto ani na zimě ani na horce držeti [ne]má, [ale] železem ručním a krm jeho čtvrtým dielem chleba kúpeného za peniez a čieší vody. Pakli krádežem utekl by, tehdy věřitel, kdyžkolivěk jeho popadl by, s vědomím súdce jej vězněm obdrží.
[Čl. 38 schází].

¶ KAPITOLA XIX. O ŽALOBĚ NE POD PRAVÝM JMÉNEM A O PŘÁVU A SVĚDECTVÍ BIŘICOVU.

[39] Ač kto žaloval by před súdem ne pod pravým jménem, odpoviedající proto osvobozen nebude moci býti, ale řečník dobře menšie pokutě poddán bude, totižto ve 12ti peniezích.

[40] A ač kto pro některú při biřici podán byl by nebo svému dlužníku, nižádnému prostřed toho času o kterou při odpoviedati nebude. Také biřic, ač někto pro dluhy nětco nebo věci v domu nětčiem zapovėděl by anebo pohnal, od sůdce [tázán] o tom svědomie vydá.

¶ KAPITOLA XX.
O PRÁVU A SVĚDECSTVÍ PÍSAŘE MĚSTSKÉHO ETC.

Opět. Každý přísežný písar městský, cožkolivěk na dcských svých sepsal by, buď to přísahu nebo zápis nětčí, nebo někto obžalovaný o rány nebo o jiné pře, otázán jsa, svědecstvieť vydá. A to ne nadarmo duvodné buď.

¶ KAPITOLA XXI. O DĚLAJÍCIEM FALEŠNÉ KLÍČE.

[41] Slušněť jest, aby, cožkolivěk z kovářův některému muži nebo ženě falešné klíče nebo háky dělal by, ač třmi svědky přemožen byl by, ruky zbaven byl, nebo ji vykup desieti hřivnami, nebo jestliže se očistiti chtěl by, sám třetí na kříži učiní přísahu. Z tejto pokuty dostane se třetí díel žalobníku, třetí přísežným a třetí sůdci.
[Čl. 42 schází].

¶ KAPITOLA XXII. O RÚHÁNÍ BOHU A SVATÝM.

[43] Všickni ustanovili sme jednomyslně a nábožně, aby, cožkolivěk Bohu a blahoslaveně panně Mariji nebo svatým božím nebo svatě cierkvi nebo svátostem kostelním rúhal se, ustanovením papežským po sedm dní nedělních řemenem za hrdlo bosýma nohama aby tiežen byl před processí okolo kostela farnieho. A těch sedm dní post se v chlebě a vodě,

do nižádného kostela prostřední čas nevcházeje. Pakli potupí pokánie [a] umřel by, pohřebu zbaven buď. Pakli penězi dosti učiniti chtěl by, daj k díelu kostela 4oti šilinkův nebo 3oti nebo podle moci své.

¶ KAPITOLA XXIII. O TOM, KTOŽ BY HANĚL SÚDCI NEBO NĚKTERÉHO PŘÍSEŽNÉHO.

[44] Opět chceme, aby cožkolivěk některého sůdci nebo přísežného před sůdem tresktal by, staněť v pokutě sůdci ve 6oti šilincích a každému přísežnému ve 3oti, třmi svědky přemožen jsa nebo přísežným. Pakli by sůdci nebo přísežnému některému všetečně lál, nazýváje jeho mrzkého nebo zrádci nebo kacieře, tehdy po tři dni nedělnie puojde do fary v zjevném stoje stání na výsosti přede všemi a die: „Jestliže takové věci pravil sem o sůdci o přísežném, selhal sem jako najmržčejší”, tepa se rukú vlastní po třikrát v ústa svá. Pakliby takové dostiučiněnie potupil, ač sůdci nebo přísežným líbilo by se, na hrdlo zapsán buď.

[45] Pakli by sobě rovnému nebo svému spoluměštěninu nětco takového učinil, pokutě šilinkův poddán bude, jakož napřed povėdieno jest.

[46] Pakli by polizač nebo lazebník někomu nětco takového učinil, u sochy mrskán buď a z města a z krajín jeho vyhnán buď.

¶ KAPITOLA XXIV.
O LÚPEŽÍCH A O ZLODĚJSTVÍ OBŽALOVANÉM.

[47] Jestliže kto lúpežem nebo zlodějstvím obžalován byl by a nic u něho nalezeno nebylo by, prostú přísahú očistěn bude; jestliže po druhé, sám třetí; jestliže po třetie, sám čtvrtý; pakli po čtvrté, žalobníkův svědecstvieť poddán bude.

¶ KAPITOLA XXV. O MZDĚ BIŘICOVĚ.

[48] Ač kto biřici podán byl by a u něho nocoval by, dá biřici 12te haléřov malých, a nic více za mzdu nevezme; pakli by nenocoval, dá jemu 6 a svobodně vyjde, na věciech svých více nežádného netrpí úrazu.

¶ KAPITOLA XXVI. O ŽHÁŘÍCH.

[49] Ač kto pro pálenie jat byl by, ohněm zahyne; pakli by zapálenie učinil a utekl by, a potom popaden byl by, a ač hruozy pálenie před tím činil by, s šesti svědky přemožen bude. Pakli by súdu dobrovolně postavil se, sám sedmý očištěn bude; pakli by na běhu popaden byl, opět s sedmi svědky přemožen bude.

[50] V zapálení ač kto zlodějstvie učinil by, ješto by stálo za 6ote peněz, oběšen buď. Také ač kto, když by hořalo, někoho ranil by, přemožen jsa třmi svědky, stať buď. Pakli by v zapálení někoho vytrženým mečem raniti chtěl by, přemožen jsa dvěma svědkoma, ruky zbaven buď. A jestliže někto druhému hrozí zapálenie učiniti před poctivými muži, ten, kterýž slyšal jest, jemuž hruozy činil jest, ač chce, móż jeho přemoci i sám třetí; pakli nechce, že neslyšal jest, skrze jiné tři muže, kteřížto slyšali sú, muož je přemoci.

¶ KAPITOLA XXVII. O SÚDU SVATOKRÁDCE
A O ZASTAVOVÁNÍ VĚCÍ KOSTELNÍCH.

[51] Opět. Svatokrádec každý, kterýžto zlodějstvie [v kostele] učinil by, kolné pokutě poddán bude.

[52] Opět ustanovujeme, aby ani kupec, šenkář, kramář nebo žid ani který jiný věcí kterých kostelních v zástavu bráti nechtěl ani směl, ani k chování přijímal, leč pod jistým svědomím. A ač kto proti tomu učinil by, takovú pokutú tresktán bude: ač věc byla by přistání jedné hřivny, hřivnu zaplatí; pakli nad deset, hrdla zbaven buď; pakli při desieti hřivnách, tyť zaplatí nebo ruky zbaven buď. Pakli se deset hřiven dostane, tehdy třetí díl dostane se kostelu, třetí súdci, třetí přisežným.

¶ KAPITOLA XXVIII. O POLIČKUJÍCIEHO [1]
JINÉHO, O PŘERUŠITELI POKOJE OD SÚDCE ZAPOVĚDĚNÉHO.

[53] Ač kto druhému hněvivě poliček dal by nebo v zuby udeřil, přemožen jsa svědky některými, žalobníku dá jednu hřivnu, súdci hřivnu, přisežným puol hřivny. Ktožkolivěk pokoj od súdce jemu zapověděný v sloviech přerušil by, žalobníku v 6oti šilincích odpoviedati bude. Ktož meč před přisežnými vytrhl by na někoho, přemožen jsa, žalobníku dostane se puol hřivny.

¶ KAPITOLA XXIX.
O RANĚNÍ NĚKOHO NEBO KYJOVÁNÍ.

Ač kto jiného ranil by a jemu dosti učiniti nemohl by, za ránu svády uřata buď jemu ruka.

[54] Ač kto jiného kyjoval by nebo zpustky zbil, nebo za vlasy na zemi povrhl, nebo nohami tlačil, přemožen jsa dvěma svědkoma, ruky zbaven buď nebo ji vyplať desieti hřivnami.

¶ KAPITOLA XXX.
O PORUŠENÍ NEBO NÁSILÍ PAŇEN:

[55] Přísně chceme, aby, ač kto pannu nebo ženu násilím podával by, sťat byl. Takovým pak obyčejem súzen buď: jestliže panna nebo žena žalovala by, že na poli podávána byla, dosti učiní jí jeden svědek, buďto že by byl pastýř nebo jiný člověk. V městě nestatčieť jí jeden přísežný. Pakli panna nebo žena s roztrhaným rúchem nebo krvavým žalovala by, nemající svědkov kterých, obžalovaný před súdem dvěma svědkoma očistěn bude.

[56] Pakli žena obecnie se podávána býti žalovala by a násilník stál by, súdce jí dosti učin z rady některých.

¶ KAPITOLA XXXI. O CIZOLOŽNÍKU S ŽENÚ CIZÍ.

[57] Ač kto druhému ženu jeho spravedlivú otvedl by a svědky sedmi přemožen byl by, orteli hlavniemu poddán bude.

[58] Opět. Ač kto jiného při ženě své spravedlivé popadl by, jestliže oba zabil by, povolaje súdce a přísežných, oba tak mrtva kolem probita buďte. Pakli jedna osoba zabita byla by a druhá utekla, zabijech z toho sám třetí na kříži se očistí. Pakli druhá osoba utekla by s ranú, sedmi svědky přemožena jsúc, orteli hlavniemu podlehne.

[59] Opět. Ač kto měl by spravedlivú ženu a za jejie živnosti v jiném městě jinú pojal by, přemožen jsa, spravedlivým ortelem sťat buď.

[60] Také ač kto svú spravedlivú ženu zabil by bez spravedlivého súdu, duchovnímu súdu odpoviedati bude.

¶ KAPITOLA XXXII. O ZLE NAŘČENÉM ČLOVĚKU.

[61] Ač kto nařčen byl by, že škodné lidi přechovával by, zloděje a lotry i jiné kterékolivěk, poprve napomanut jsa, sám očistí se; podruhé, sám třetí; po třetie, sám čtvrtý; po čtvrté ač nalezen byl by, nápodobným ortelem tresktán buď.

¶ KAPITOLA XXXIII. O UVEDENÍ DCĚRY NĚTČIE.

[62] Ač kto druhému dcěru jeho uvedl by a s ní popaden byl by, takovýmto obyčejem súzen buď: Súdce povolaje přísežných a městských přátel, dcěra v prostředku postavena buď svobodna, nižádných hruoz jí neukládajíc, muže však v přítomnosti; a vlastní vuolí jdi, k komuž chtěla by. Jestliže k muži šla by, nižádný nebude následovati súd, pakli k přátelóm šla by, muž právem sťat buď.

¶ KAPITOLA XXXIV. O SYNU NEBO DCĚŘI VCHÁZEJÍCÍCH DO ZÁKONA A O SVĚDCIECH LIDÍ K PRODÁVÁNÍ.

[63] Ač kto, syn nebo dcěra nětčie, do zákona všel by a svržen byl by po smrti rodičov z sbožie jich, nic mieti nebude než jako jiní chudí Jezu Kristovi.

[64] Ktožkolivěk syna nebo přieteľa nětčieho svedl by k prodání nebo-li jiným obyčejem cizieho učinil, kolné pokutě podlehne.

¶ KAPITOLA XXXV. O KOSTKÁŘÍCH A HRÁČÍCH.

[65] Nižádného člověka syn, služebník nebo přítel, kterýžto jeho chlebem krmí se, ne více prohrati muože, než což pod jeho pasem jest, a ktož více na něm kterým ziskováním získal by, nic mieti nebude. A ač někto falešnými kostkami nebo jinú falešnú hrú získal by nětco od něho, přemožen jsa dvěma svědkoma, ten ktož prohrál jest, v ničemž jemu nebude odpoviedati, ale za klamaře potom jmien bude, a týž súdci v ioti šilincích odpoviedati bude.

¶ KAPITOLA XXXVI. O KOŇOV SSTAHOVÁNÍ.

[66] Ač kto kuoň svooj u koho jiného stavil by právem, kteréž německy slove aneuanc a česky stavné, súdci dostane se 3oti peněz a písari dva. Pakli ten řekl by, že kuoň u jiného kúpil a na jiného chtěl svěsti, jenž slove německy schibin a česky soukup, a tak od jednoho k druhému, dokavadž pravý soukup nenalezl by se, a tehdy s spravedlností kuoň staven bude. A jestliže kto v jiném městě kuoň svooj obdržeti chtěl by, on sám se dvěma susedoma svýma přísahu učině na koni, kuoň tehdy obdrží. Pakli který měšténin kuoň svooj obdržeti chtěl by s samým spoluměšténinem svým a jiným šlechetným mužem, sám třetí obdrží nápodobnú přísahu.

¶ KAPITOLA XXXVII.
O VÝBOJI NĚKTERÉHO DOMU.

[67] Všickni jednomyslně pevno mieti chceme, aby každý výbojník domu hlavy zbaven byl. Takovým pak obyčejem přemožen bud: Domátcí, ač vybíjen jest, s obú stranú svého domu susedy své měj [za svědky]; jichžto ač mieti nemohl by, jednoho měj přes cestu a druhého suseda

svého i jiné šlechetné muže. A ač téhož výbojníka živého nebo mrtvého v domu svém hospodář obdržal by, dřieve řečenými svědky přemoženého nebo jedním přísežným, na něho vyneste ortel hlavy. Pakli výbojník kamkoli utekl by a potom nevinen býti chtěl by, s šlechetnými muži sám sedm na kříži se očistí.

¶ KAPITOLA XXXVIII. O OČIŠTĚNÍ SKRZE PŘÍSAHU OD PROSTÝCH ŽALOB A O OBYČEJI PŘÍSAHÁNIE.

[68] Ktožkolivěk pro vraždu obžalován byl by skrze prostú žalobu, na kříži sám se očistí. A ktožkolivěk z měšťan má ve zdi městské z dědicstvie ke třidcieti hřivnám, za vraždu muož uručiti se. Ač kto z vraždy obžalován byl by, chtě se očistiti, sám sedm na kříži své nevinnosti dovede muži viery hodnými, však v tento obyčej: Obžalovaný se najprve přísěže nevinným býti, jiní třiě přísáhnú se nevinnost jeho viděti, poslední třiě přísáhnú, že oni čtyrie spravedlivě přísahali sú.

[69] Takěž přísahati budú, kteřížto brániece života svého vlastního někoho zabili sú. A ač obžalovaný utekl by chtě uložiti, daj 3oti hřiven, z nichžto dostane se žalobníkóm 23ti, súdci 5, přísěžným dvě.

¶ KAPITOLA XXXIX. O ZAPSANÝCH.

[70] Pro vraždu ač kto zapsán byl by, beze všie odpory do města, rok a den když pomínul by, vejde. Pakli, rok když pomínul by, milost měl by nepřátel, prve než do města všel by, súdci jednu hřivnu dá, přísěžným puol.

[71] Ktožkolivěk v městě pana krále zapsán byl by nebo v jiném kterémkoli městě, v městě a městech všech celého královstvie a země tejto za zapsaného jmien bud, a nižádný pán nebo šlechtic nebo rytieř

nebo popravce království jeho hájiti nebo brániti nesměj. A ač kto zapsán byl by a potom popaden, spravedlivým soudem potupen bude.

¶ KAPITOLA XL. O POKUTĚ ZA RÁNU Z SĚDÁNIE
A O POKUTÁCH SĚDÁNIE.

[72] Pro ránu z sedání soudci dostane se puol hřivny. Pakli raněný k sedání před soudem pobiedil by a protivník jeho uložiti chtěl by, soudci dostane se puol hřivny. Pakli do okršlka nebo do čáry vešli by a k stolicem přišli by a ještě viněný uložiti chtěl by, soudci dostaneta se dvě hřivně. Pakli k lanciem přišli by a k smlůvě dopuštění byli by, soudce tři hřivny mieti bude. Pakli lance vytrhajíce [a] bojující sešli by se ještě, smluviti se chtěce, soudci ve třech hřivnách viněný odpoviedati bude.

¶ KAPITOLA XLI. O POKUTĚ SÚDCOVĚ ZA VRAŽDU SĚDÁNIE A O POKUTÁCH TĚHOŽ SSĚDÁNIE.

[73] Pro vraždu prve, než ssédání pobiezieno bylo by, soudci dostane se jedna hřivna; pakli by již uloženo bylo, soudce dvě hřivně mieti bude. Pakli do čáry vejdúce i k stolicem přišli by, smlúvajíce se ještě, soudci dostanú se tři hřivny. Pakli k lanciem přišli by a ještě smlúvy dopustili by, soudce čtyři hřivny mieti bude; pakli lance vytrhajíce [a] bojující sešli by se, smlúvy ještě dopúštějící, soudci dostane se pět hřiven.

¶ KAPITOLA XLII.
O ZPUOSOBU UKLÁDÁNIE SSĚDÁNIE.

Když rána nebo vražda od přísězných rozumně obžalována byla by, sedání takto má zapovědieno býti. Řečník žalobníkóv takto rci:

Žaluji pánu Bohu a panu králi a Vám pane súdece i přísězným, tak bohatým jako chudým, kteřížto pokoje a milosti požívati žádají, že takový a takový [přišel k místu, kdež přítel muoj] pokoj a milost mieti měl jest, a v tom přerušil jest pokoj boží a pana krále i země, i udeřil jemu zjevnú ránu ssédání, kterýžto přísězní opatřili sú a za ránu sedání obžalovali sú. Pakli by bylo o vraždu, takto má řečeno býti: Udeřil jemu zjevnú ránu, skrze niž z života šel jest k smrti, kterýžto přísězní opatřili sú a za ránu ssédání obžalovali sú. To ač vyznati chtěl by, od vás na to súde vyhledává; pakliž by zapieral, vyznati se připuzuje svým tělem proti jeho tělu, svým zase bojovníkem proti jeho, se všemi příslušnostmi, kteréž právem k sedání příslušejí, jeho přiznati se připudie v den a súde, jakož přísězní rozkázali by a konšelé povolili by. A žádat od vás, pane súdece, spravedlivý ortel ať se jemu stane, poněvadž sedáním jeho tak pozdravil jest, ať sedáním jemu odpoviedati dlužen jest.

¶ KAPITOLA XLIII.
O ÚRAZU UTĚTIE NEBO UŘEZÁNIE.

[74] Ktožkolivěk druhému úd ušlechtilý uřezal by nebo uťal nebo vyvrhl, jakožto oko, nos, jazyk, ruku, nohu nebo některý úd tajný, a obžalován byl, sám čtvrt s mužmi hodnými se na kříži očistí. Pakli pochybil by, pokutě XIIIIti hřiven podlehne, z nichž deset dostane se uraženému, soudci tři, přísězným jedna.

[75] A jestliže kto druhému na údu nehodnost některakú učinil by, ješto německy slove lemde a česky chromota, mečem nebo nožem, nebo kyjem nebo kamenem, nebo některú jinú nádobú, a ač se očistiti chtěl by, sám třetí přísěže. A pakli za pomocníka obžalován byl by, na kříži sám se očistí.

¶ KAPITOLA XLIV. O MZDĚ ZASLŮŽENÉ DĚLNÍKŮV

Ač kto o mzdu zaslúženú žalobu hnul by, lépe obdržeti moci bude přísahú nežli odpoviedající přísahaje zapřieti.

Opět. Týž súd buď o tom, ješto slovú čepní peníze a německy czapngelt; a oba, když obdržíta skrže přísahu, ve třech dnech obdržie, aby zaplaceno bylo.

¶ KAPITOLA XLV. O POKUTÁCH ZA OKRVAVENIE A ZA POMOCNÍKA A O TOM, KTOŽ URAŽEN JSA, ŽALUJE NEČASNĚ.

[76] Jestliže kto na druhém ránu, kteráž německy slove blutramst [!] a česky okrvavenie, na súdě obdržie, uraženému v puol hřivně odpovie, súdci a přísežným v puol.

[77] Ač kto o to, ješto německy slove wolleist a česky za pomocníka některého zabitého, obžalován byl by, na kříži se moci bude vymluviti nebo očistiti a jestliže pochybil by, jednu hřivnu žalujícímu dá, súdci a přísežným puol.

[78] Ač kto raněn neb některým obyčejem uražen byl by a ve třech dnech na ižádného pro ránu nebo na pomocníka nežaloval by, potom pro takový účinek nebude moci žalovati.

¶ KAPITOLA XLVI. O NÁSILNÍKU A O TOM, JEŠTO SE NÁSILÍ BRÁNÍ.

[79] Ač kto [na] někoho jiného všetečně nebo pyšně útok učinil by a urazil nebo ranil neboli některým obyčejem zle uctil, a ač ten, komuž se

násilí děje, sebe a svých věcí bráně násilníka zabil by v domu nebo kromě domu, pravdu násilí a bránění svého domu sám sedmý svědče dokáže.

[80] O každý úraz a ránu, o kterýchžkolivěk také věciech přísežnie na vieru řekli by, že by byla chromota, pevno jmieno buď. Pakli bijce se očistiti chtěl by, sám třetí na kříži se moci bude vymluviti.

¶ KAPITOLA XLVII. O PŘERUŠITELI POKOJE ULOŽENÉHO OD SÚDCE BITÍM NEB SLOVY.

[81] Ač kto sobě pokoj uložený od súdce nepravými činy, jakožto v ráně nebo bitími, přerušil by, osvědčením šlechtných mužův nebo jednoho přísežného hlavní podejde ortel, ač jej směl by přerušiti. Ač slovy týž pokoj přerušil by nepoctivými, na penězích tresktán buď, totižto v LXti šilinciech súdci, každému přísežnému ve XXXti, kteřížto jsú krátcí.

[82] Též pokutě podlehne, ktožkolivěk spoluměšťana svého slovy urazil by hanlivými. Uraženému pak dosti učíň dvojí pokutú šilinkův, kteréž prve platil jest.

¶ KAPITOLA XLVIII. O PŘERUŠENÍ POKOJE V DEN TRHOVÝ A VYTRHOVÁNÍ MEČŮV PŘED PŘÍSEŽNÝMI.

[83] Ktožkolivěk v den trhový pokoj ranami přerušil by nepoctivými, přemožen jsa třmi svědky, ruky zbaven buď nebo ji vykup desieti hřivnami. A ač kto týž den meč vytrhl by ke zlému druhého, ale však ne-urazil by, přemožen jsa třmi svědky, pokutě jedné hřivny podlehne, totižto súdci polovici, přísežným polovici. Pakli by jeden z přísežných viděl, přemožen bude a milost toho, kteréhožto uraziti chtěl jest, nalezni, ač muože.

[84] Opět. Ač kto meč svoj před súdci nebo některým z přísězných vytrhl by, zaplatíť puol hřivny, súdci dostaneta se dva diely, přísězným třetí. Ač kto pod záповědí opáсанý mečem polapen byl by, v hřivně tresktán bude a súdci meč zuostane; pakli mečové tříe byli by, dva dostaneta se súdci, třetí přísězným. Pakli obecnie meč po záповědi u ně-koho polapen byl by, súdci u věrduňku odpoviedati bude.
[Čl. 85 schází].

[86] Ač někto chudý někoho ranil by nebo urazil, jemuž dosti učiniti nemohl by, šest neděl v kládě tresktán bude.

¶ KAPITOLA XLIX.
O URAŽENÍ DOBYTKOV CIZÍCH NEBO ZABITÍ JICH.

[87] Ač kto druhému vola nebo krávu nebo býka velikého urazil by, právem, kteréž slove německy annewanc a česky stavného, súdci dá XIIite peněz; též od každého malého dobytčete.

[88] Opět. Ač kto některé dobytče veliké nebo malé zabil by, a popaden jsa darovatele svého okázati nemohl by, sám třetí na kříži se moci bude očistiti, a pakli pochybil by, za jakost viny tresktán buď.

¶ KAPITOLA L.
O PRODÁVÁNÍ MASA V DEN TRHOVÝ.

[89] Ktožkolivěk maso k trhu přivezl by nebo přinesl by, téhož masa kuoži vezmi: toho ač neučinil-li by, súdci ve XIIiti penězích odpoviedati bude.

¶ KAPITOLA LI.
O KRÁDEŽI SNOPOV NEBO TRAV NA LUKÁCH.

[90] Ač kto snopy kteréhožkolivěk osenie s polí nětčích násilím nebo krádežem bral by, ač popaden byl by, pánu polí u věrduňku odpoviedati bude a súdci puol dá. Pakli by noční čas v skutku podobném popaden byl, za zloděje potupen buď.

[91] Opět. Ač nětčí dobytkové na poli nebo na ovotciech nebo na oseních popadeni byli by, kolik noh dobytčích, v toliko penězích odpoviedati bude pánu osenie. Na lúce nětčie ač kto popaden byl by v noci nebo ve dne s břemenem trávy, k súdci veden buď a ihned ani bitími ani házeními z města vyhnán buď, do roka nemaje se navrátiti. Ač s břemenem neseným na koni popaden byl by, súdci v lothu odpoviedati bude a uraženému u věrduňku.

[Čl. 92 schází].

¶ KAPITOLA LII. O KRÁDEŽI LESUOV.

[93] Ač kto na lesiech nětčích násilně nebo zlodějsky dřievie sekal by, popaden jsa a súdem přemožen, na každý pařez velikých dřev žalobníku sedmdesát peněz položí a súdci LX. Pakli ratolesti nebo prútie na voze odvézti chtěl by, lapač popaden jsa, kuoň nebo vuol, vuoz ježto tíehne, za puol věrduňka vysvoboď anebo jakož u žalobníka milost mohl by naleznúti.

¶ KAPITOLA LIII. O NESPRAVEDLIVÉM CELNÉM

[94] Každý celný, kterýžto nespravedlivé bral by clo, dvěma mužoma přemožen jsa, súdci LX šilinkov a každému přísěznému XXX

šilinkov zaplatí a penieze proti právu vzaté navráti, a tomu donese osobně penieze, jemužto vzal jest, kdežkolivěk v zemi končinách bydlel by. Podruhé přemožen jsa, soudci a přísěžným X funtův zaplatí, třetí pak přemožen jsa, se a své věci vyplatí, jakož milost od soudce a přísěžných nalezne i také od toho, jehož proti spravedlnosti potupil jest.

¶ KAPITOLA LIV. O BRANÍ ZÁKLADŮV OD ÚROČNÍKŮV NEBO OD PODRUHŮV.

[95] Každý člověk bez soudce a přísěžných na svém dědicství základy beř. Pakli úročník základu vyplatiti nechtěl by, pán soudci a jednomu z přísěžných připověz a oznam, že za takový plat takový základ vzal, a z toho svobodně prodaj nebo k užitkům svým obrať a to pro tu příčinu, aby, ač po vyjití času úročník [pro] větčí základ pána upomínati chtěl by, že základ za více stál by, pán skrze soudci a přísěžného jednoho při toho úročníka mohl by zkaziti.

Opět. Ač který úročník věci a platův dávati změškal by, v své dědicství pán jeho se svobodně uvěž. Pakli by správnou příčinu země úročník sběhl, pán jeho podle milosti a duše potřebnosti a šlechtých mužův radů s úročníkem nalož.

¶ KAPITOLA LV. O ŽIDECH A O JICH SMILSTVÍ.

[96] Nižádný žid v den Velikého Pátka nižádného obcování s křesťany mieti nemá celý den. A ač některý žid s křesťanskou ženou scizoložil by, popaden jsa a dvěma svědkoma přemožen, oba pohřbena buďta. Též staň se, ač křesťan s židovkou smiesil by se a popaden jsa přemožen byl by jedním křesťanem a dvěma židoma.

¶ KAPITOLA LVI. O TOM, KDOŽ BY UTEKL PRO UTRACENIE FALEŠNÝCH PENĚZ.

[97] Ač kto z mužův nebo z žen s falešnými penězi popaden byl by a před soudci a přísěžnými vyznal by, že jiný jemu dal jest všecky penieze, a ten, na kohož vyznává, utekl by, vina se činí a ten nebo ta osvobozuje se právem města.

¶ KAPITOLA LVII. O TOM, ABY SÚDCE MĚSTA BYL MĚŠTĚNÍN A O PŘÍSEŽNÝCH ULIČNÝCH.

[98] Opět. Chceme, aby ktožkolivěk soudcového užívati žádá duostojenství v městě, aby byl měštěnin města, aby tím lépe jednal, aby pro jeden rok nebo pro dva nesežral měšťan a chudiny města.

Opět. Nižádný člověk obecní nižádného obžalovati nemuož, a protož od soudce a od přísěžných vyvolení buďte dva nebo třie nebo čtyřie v některé ulici města, jichžto viere poručeno buď, aby všeliké věci škodlivé krotili. A pro tu příčinu všeliká přestúpenie obžalovati mohou, ale jich moc obžalování jedno šest neděl trvati bude a to proto, aby miesto přísěžných nebyli jmieni. Šest pak neděl po skonání oni soudci a přísěžným svojo vzdajte úřad, a ač potřebie bylo by, jiní nebo opět ti prvniemu úřadu svému navrácení buďte, a ač od někoho neslušně pohanění byli by, kterúžkolivěk pokutu řečení ustanovili by, tu od nich obžalovaný trp.

¶ KAPITOLA LVIII. O PŘÁVU SÚDU ZAVITÉHO.

[99] Komužkolivěk den zavitý o některú při položen byl by před soudem stání a nestál by, z přisvědčení soudce a přísěžných protivník jeho právo své obdrží. Pakli nepřítomnost svú správnou potřebností zane-

prázdňnú dověsti chtěl by, takovýmto obyčejem jdi : ač byl by osědlý v meziech země, duojdi na počátku svého příštíe k súdci, příčinu nepřítomnosti své světlejše vyličuje, jemužto súdce den najbližší súdu ustanoví a jeho protivníku, v kterémžto súdu příčinu nepřítomnosti své skrze zřejmé svědecstvie dlužen jest dověsti. Pakli by svědomie, jímžto provoditi miení, pro cesty daleké ten den mieti nemohl, k najbližšiemu dni súdu odloženo jemu buď a tu konečně příčinu své nepřítomnosti dlužen jest dověsti. Pakli by osědlý byl kromě mezi země, v šesti nedělech s svědomím doved správné příčiny nepřítomnosti své, neboť právo své ztratí, všicka pochybenie odložiec. Tyto pak příčiny sú, jimižto správná potřeba má se dovoditi : najprve knieže země nebo mocný jeho komorník překážie; druhé oheň nebo povodeň; třetie obecnie válka v zemi; čtvrté vězenie nebo lúpež na cestě příchodu jeho; páté nemoc nesmyslená; šesté smrt ženy spravdivé nebo otcova.

[100] Kromě těchto řečených věcí, cožkolivěk súdce města Jihlavského pro užitek a prospěch nalezl by a vynesené v súdu nebo pomluvenie potvrzeno bylo by, pevně ode všech držáno buď.

¶ KAPITOLA LIX. O PŘÁVU PROPOJIČEK A DĚLÁNÍ NOVÝCH HOR A O JICH MĚRÁCH.

[101] Ustanovujeme, aby cožkolivěk urburěři z přivolenie přísežných jiehlavských v horách nebo v štolách některým propuojčili by nebo podali pod pečeti těch urburěřův, pevné jmieno bylo bez ižádné otázky.

[102] A kdežkolivěk hora nebo štola byla by nalezena nebo vydělána, z práva mieti bude z toho, což německy slove hangedis [!], puol čtvrtá lánú, a v tom, což slove ligendis, jeden lán vysokost a hlubokost v rovné postavě.

[103] Ač pak kto horu novú nalezl by, měreno buďte jemu šest lánův s obú stranú, měšťanóm jeden.

[104] Nalezači pak hory dajte měřičóm sedm šilinkův krátkých.

[105] Tuto totiž mieru tyto zachovajíc povahy nová hora obdržie : Jestliže nový nalezač pramen svuoj od propuojčitele svého právem slušným přijal by, ač jiní při něm rudu nalezli by nebo měli by, z toho první pramenův přijimač právo své obdrží v tom, že pramen jeho sekán bude.

[106] Ale jestliže pramen jeho hoden miery nebyl by z práva, jímž najprve sekán bieše pramen, z toho podruhé pramen přijimači, v témž podání dělajíce, téhož práva, jímž první sekán bieše pramen, požívají. A ktožkolivěk z nich více dolův nad ně skrze prolomenie ustavičná měl by, ač proti němu dělající bez toho býti nechtěli by, súdce i ten, ktož jest miesto urburěřův, jeho přinutie přísahú prostřed nádoby, kteráž slove rumpál, obdržeti, že ten pramen z takového dolu přijal by a skrze to obdrží, aby přísežní sekali pramen jeho.

[107] A ač přísežní na vieru svú vzali by, že v hlubině a v štole takovú rudu viděli by a ostavili by, ten buď miery hoden. A ač pokušena jsúc, nade všecy hutnie náklady dala by najméně jedno ohřenie jeden věrduňk, tehdy mieru, jakož povědieno jest napřed, hodnú obdržie.

[108] Opět. Jímžto hora měřena byla by, šestnácdte městišť z práva obdrží.

[109] Opět. Jímžto hora měřena jest, v sedmi lániech při najmenšiem tři doly nebo hlubiny mieti bude, v každém lánú troje orty, v každé propojičce jednoho ortu k svému právu žádá, aniž k větčie puzen buď. A tato práva zachovávána buďte na nových horách a štolách nedědičných.

[110] Opět. Ktožkolivěk dělal by na hlavě jedné štole nedědičné a pramen nalezl by, měřeni buďte jemu z toho miesta nalezenie rudy sedm lánův k právu jiných hor.

[111] Pakli z vědomie a z povolenie podavatele pramenův a hor někto dělati počal by v tom, což slove štola, a pramen nalezl by, od toho miesta jemu nižádný za puol čtvrtá lánú před ním i po něm překážeti nebude moci.

[112] Opět. Hora nebo štola, kteříž měření byli by a potom zpuštění ležali by, leč byli by po šest dní nedělních provolání zjevně před těmi, jichž hory byly jsú, aby dělali v nich, ač sedmého dne nedělnieho po pominutí nebyli by nalezeni na diele, tehdy urburěři přijmúce přísežné [a] provolající do hor polezú a jestliže hory zpuštěné našli by, urburěři hory ty svobodně podati mohou, komuž chtě, bez překážky.

[113] Takovým pak obyčejem štola dědičná právo své obdrží: Ač dělník štoly vody vyvedenie, kteréžto německy slove wasserseyge a česky splavidlo, své štoly rozumně vydělal by a doly světla slušným obyčejem vyčistil by a v roce celém k velikosti miery jedné, kterážto lachtr slove, na hlavě své štoly udělal by a to pokázati svědky mohl by a to od kořene drnu, z toho svú štolu vším právem moci bude obdržeti.

[114] Opět. Ač která hora jiné hoře skrze vodu překážela by, soudci a pergmistru po tři dni ustavičně zvěstováno buď, kteřížto [dnové] když skonali by se, ač nebyla by přejata, hora překážející překážené hoře přivlastněna buď spravedlnosti s vyhledáním.

[115] Opět. Ač kto v štole s povolením soudce a pergmistra nebo podavatele pruochoď udělal by, k měřené hoře nebo k lánu městskému přišel by, a tu dělníky našel by, bez povolení jich nepruodje. Pakli povolili by, k mieře jednoho látra pruojdí, s zachováním však práva svého, totiž což on v lánu městském s štolú svú nad se sekal by, a kterak mnoho v něm zisku měl by, ovšem obdrží.

[116] Tak ač v dřieve řečeném lánu prve bylo by děláno, v prostředku také lánu nad hlubším sěde a cožkolivěk zisku železem prostředním pod se přitřhnúti moci bude, k užitkóm jeho dostane se.

[117] Opět. Ač měštěné štoly jeho potom potřebovali by nebo kteřížkolivěk, jim čtvrtý díel náklady svými vydělávaje obdrží.

[118] Opět. Kdežkolivěk hora měřena byla by s překažením lánu městského, že najméně puol čtvrtá lánu obdržeti nemohla by, dřieve řečená miera nové hory na mezích lánu městského vezmi počátek. A tak slušnú obdržie mieru sedmi lánov, když panu králi dva, přísežným dva měřena byla by.

[119] Pakli mezi dvěma horama měřenýma nová hora nalezena byla by a slušnú mieru obdržeti mohla by, totižto lánov všech, měření buďte a majíce mieru, ač nětco zbylo by, totižto dvěma lánoma městským, ješto slove uberschar, k užitku dostane se měšťan.

[120] Opět. Ač kto, jakož svrchu povědiono jest, z povolení soudce, přísežných, podavatele hor štolu začal by a jiný přijda před něho hodnú mieru puol čtvrtá lánu skrze jinú štolu nebo kterakýžkolivěk duol rudu našel by, s vydáním svědkov a s zkúšením příčin mieru sedmi lánov prvotnie obdržie.

[121] Ač při některé hoře nebo štole v tej straně, kteráž slove hangedis nebo ligendis, ruda nalezena byla by, o niež bylo by pochybenie, v mieři-li sedmi lánov nebo vně byla by, a mezi obojími querky vznikl by svár o tej rudy obdržení, vyvolení mají býti tři poctiví mužie, kteřížto s těmito ani s oněmi v dielech nespolečili [se], a čtvrtý buď ot urburěrov, a ti čtyři na drnu na spravedlivú mieru úhelní vnzeste a spravedlivě rozeznajte, aby svár vzniklý roztrhnúti mohli. Toho ač býti nemohlo by, mušiti bude aby při hlubším ta dva prameny spojena byla skrze prolomenie, a k tomu prolomení skrze dřieve řečené vyvolené miera tiežena buď úhelnie, a podle jich súdu těch querkov svár dokonán buď.

[122] Prostřední pak čas tak nové rudy nalezatelé jakožto jiní o rudu pracující, však ta ruda, kterážto vysekali sú, zachována má býti pod stráží, a kterýmžkolivěk právem skrze často pravené vyvolené přísúzeno bylo by, ti obdržte sváru všelikého s otložením.

† SKONALA JSÚ SE PRÁVA JIEHLAVSKÁ K HORÁM I K MĚSTU HORY KUTHNY PŘÍLEŽÍCIE, ODMŮDRÝCH MUŽŮV VYDANÁ A OD KRÁLŮV A KNIEŽAT POTVRZENÁ. ANNORUM ETC LXIX° [1469].

POZNÁMKA
VYSVĚTLIVKY
LITERATURA